Zpráva o provádění Rozhodnutí Komise ze dne 28. listopadu 2005 o použití čl. 86 odst. 2 Smlouvy o ES na státní podporu ve formě vyrovnávací platby za závazek veřejné služby poskytované určitým podnikům pověřeným poskytováním služeb obecného hospodářského zájmu (2005/842/ES)

Zpráva o provádění Rozhodnutí Komise ze dne 28. listopadu 2005 o použití čl. 86 odst. 2 Smlouvy o ES na státní podporu ve formě vyrovnávací platby za závazek veřejné služby poskytované určitým podnikům pověřeným poskytováním služeb obecného hospodářského zájmu (2005/842/ES) (dále jen „Rozhodnutí SGEI“) je předkládána v souladu s čl. 8 Rozhodnutí SGEI a zahrnuje sledované období let 2009 – 2011. Oproti předchozí zprávě, která byla Evropské komisi předána v prosinci 2008, nebyl požadovaný obsah současně předávané zprávy blíže specifikován. Z tohoto důvodu se obsah zprávy zaměřuje na vymezení celkového objemu poskytnuté veřejné podpory v rozhodném období v souladu s Rozhodnutím SGEI, údajů za jednotlivá odvětví, informací k některým institutům stávající právní úpravy a problémů s aplikací platného znění Rozhodnutí SGEI.

Na úvod je třeba uvést, že Rozhodnutí SGEI je v České republice aplikováno na financování služeb obecného hospodářského státu na všech úrovních orgánů veřejné správy. Kromě ústředních orgánů (Ministerstvo kultury a Ministerstvo zdravotnictví) hojně využívají Rozhodnutí SGEI také kraje (vyšší územní samosprávné celky) a velké obce (základní územní samosprávné celky), především statutární města. Financování služeb obecného hospodářského zájmu malými městy či obcemi (nepřesahujících počet obyvatel 10 000) v souladu s Rozhodnutím SGEI je spíše výjimkou.

Oproti předchozímu sledovanému období (let 2006 – 2008) je patrné zvýšení právního povědomí o pravidlech veřejné podpory v rámci financování veřejných služeb. Tato skutečnost je ovlivněna nejen délkou platností aktuálních pravidel, ale také osvětovou činností, která je v oblasti služeb obecného hospodářského zájmu vyvíjena. Pro informaci Evropské komise uvádíme, že v České republice v současné době probíhá za účelem další osvěty v této oblasti pod záštitou Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže soubor seminářů zaměřených na obce a kraje. Jedním z cílů těchto seminářů je zvýšení povědomí o službách obecného hospodářského zájmu a způsobů jejich financování v souladu s pravidly veřejné podpory.

Celkový objem poskytnuté veřejné podpory dle Rozhodnutí SGEI

Za sledované období let 2009 – 2011 (rok 2011 pouze odhad) byla poskytnuta dle Rozhodnutí SGEI veřejná podpora slučitelná s vnitřním trhem ve výši přesahující 16 mld. Kč. Konkrétní údaje za jednotlivá období jsou uvedena v tabulce č. 1.

Tabulka č. 1: Celkový objem poskytnuté veřejné podpory dle Rozhodnutí SGEI podle sledovaných období (v tisících Kč)

Období	2009	2010	2011 (odhad)
Celkový objem poskytnuté veřejné podpory dle Rozhodnutí SGEI podle sledovaných období (v tisících Kč)	4 909 117	6 402 862	4 991 552

Údaje za jednotlivá odvětví

V souvislosti s objemy poskytnuté veřejné podpory dle jednotlivých odvětví předkládá Česká republika tabulku č. 2. Prezentovaná tabulka č. 3 představuje průměrný počet příjemců vyrovnávací platby (tedy poskytovatelů veřejných služeb) v souladu s Rozhodnutím SGEI na jeden rok za sledované období let 2009 – 2011.

Tabulka č. 2: Objem vyrovnávací platby za služby obecného hospodářského zájmu (v tisících Kč)

OBJEM VYROVNÁVACÍ PLATBY ZA SLUŽBY OBECNÉHO HOSPODÁŘSKÉHO ZÁJMU (v tisících Kč)	**ROK 2009**	**ROK 2010**	**ROK 2011 (odhad)**
PODNIKU ve smyslu čl. 2/1a (objem vyrovnávací platby nepřesahuje 30 mil Euro ročně a jako taková je tedy vyňata z oznamovací povinnosti EK)	**2534982**	**2551706**	**2405863**
ÚVĚROVÉ INSTITUCI dle čl. 2/1 poslední odstavec (omezeno obratem podniku v předešlých 2 letech)	**0**	**0**	**0**
NEMOCNICI za služby označené jako služby obecného hospodářského zájmu	**2169284**	**3640809**	**2304590**
(DOPRAVNÍMU) PODNIKU za poskytování leteckých nebo lodních spojů na ostrovy dle čl. 2/1c (omezeno maximálním počtem přepravených cestujících za rok)	**0**	**0**	**0**
LETIŠTÍM za ZVS dle čl. 2/1d (omezeno maximálním počtem přepravených cestujících za rok)	**19102**	**20694**	**36500**
PŘÍSTAVŮM za ZVS dle čl. 2/1d (omezeno maximálním počtem přepravených cestujících za rok)	**0**	**0**	**0**
ZAŘÍZENÍM SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ	**185749**	**189653**	**244599**

Tabulka č. 3: Průměrný počet příjemců vyrovnávací platby podle odvětví v období 2009 – 2011

ODVĚTVÍ	**Průměrný počet příjemců vyrovnávací platby podle odvětví za jeden rok (ve sledovaném období 2009 – 2011)**
Podnik (čl. 2/1a)	**1018**
Letiště	**2**
Zařízení sociálního bydlení	**44**
Nemocnice	**132**

K jednotlivým odvětvím úpravy Rozhodnutí SGEI lze uvést následující:

- Podnik – obecný limit

V této obecné kategorii získávají vyrovnávací platbu za výkon závazku veřejné služby v České republice různé podniky. Jedná se především o podniky provozující sociální služby (např. azylové domy, domovy pro seniory, apod.), kulturní aktivity (zejména muzea, knihovny, divadla), veřejná sportoviště či objekty občanské vybavenosti a podniky zajišťující hospodářský rozvoj a stabilitu regionu.

- Úvěrové instituce

V České republice není poskytována v souladu s Rozhodnutím SGEI žádná vyrovnávací platba za závazek veřejné služby úvěrové instituci.

- Nemocnice

Podle výše uvedených údajů jsou nemocnice a další podniky poskytující zdravotní péči financovány v České republice v rozsáhlé míře v souladu s Rozhodnutím SGEI. Na financování se podílejí nejen ústřední orgány České republiky (Ministerstvo zdravotnictví), ale také základní a vyšší územní samosprávné celky (obce a kraje).

- Letecké a lodní spoje

V České republice nejsou z geografického hlediska podporovány žádné letecké nebo lodní spoje na ostrovy.

- Letiště

Vyrovnávací platba za závazek veřejné služby v souladu s Rozhodnutím SGEI je v České republice poskytována celkově dvěma malým regionálním letištím, které však neprovozují pravidelnou mezinárodní dopravu.

- Přístavy

Z hlediska geografického umístění České republiky není v praxi využíváno Rozhodnutí SGEI pro vyrovnávací platbu poskytnutou přístavům.

- Zařízení sociálního bydlení

V České republice není zaveden jednotný režim financování zařízení sociálního bydlení. Jednotlivá zařízení jsou financována individuálně, především na úrovni obcí.

K některým institutům právní úpravy obsažené v Rozhodnutí SGEI

Co se týče aktu pověření, v České republice je používána především forma smlouvy. Dalšími formami pověření jsou rozhodnutí či jiné formy úředních aktů. Název pověřovací smlouvy není jednotný, nejčastěji se jedná o smlouvu o závazku veřejné služby, smlouvu o poskytnutí dotace a zřizovací listinu (smlouvu o zřízení subjektu s nastavením závazných kritérií pro poskytování vyrovnávací platby). Doba trvání závazku založeného smlouvou není jednotná, liší se především podle druhu veřejné služby a konkrétních potřeb objednatele veřejných služeb. Zpravidla je smlouva uzavírána v rozpětí 1 – 10 let. V některých případech není pověření soustředěno pouze do jednoho právního aktu. Například v oblasti zdravotní péče jsou obvykle za akty pověření považovány společně zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, spolu s konkrétním rozhodnutím o poskytnutí dotace.

Ukazatele pro výpočet vyrovnávací platby jsou určeny v jednotlivých případech předem, zpravidla odpovídají povaze poskytované veřejné služby. Jako příklady lze uvést počty realizovaných hodin služby či účelové určení nákladů včetně konkrétního vymezení neuznatelných nákladů. V některých případech jsou objednatelem přímo stanoveny metodiky k určení ukazatelů (např. metodika programového financování Ministerstva zdravotnictví).

Co se týče přiměřeného zisku, je určován vždy v konkrétním případě. U některých závazků veřejné služby se do výše vyrovnávací platby však žádný přiměřený zisk nezapočítává.

V souvislosti s kontrolními mechanismy, které mají zabránit vzniku nadměrné vyrovnávací platby, je v České republice striktně dodržována podmínka odděleného účetnictví pro činnosti v závazku veřejné služby a jiné činnosti vykonávané na komerční bázi. Tím je zabezpečena nemožnost použití vyrovnávací platby na financování jiných komerčních aktivit podniku. Co se týče jednotlivých typů kontrolních mechanismů, obecně je výše vyrovnávací platby kontrolována v souladu se zákonem č. 320/2011 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Kromě toho jsou v rámci smluv navíc v některých případech stanoveny další dodatečné kontroly. Jednotliví objednatelé veřejných služeb mají také nastaveny mechanismy k navracení vyplacené překompenzace.

Někteří objednatelé veřejných služeb také do výpočtu vyrovnávací platby zahrnují náklady spojené s investicemi. Takové náklady však musejí směřovat na investice do infrastruktury, která je nezbytná pro provozování služeb obecného hospodářského zájmu.

Problémy aplikace stávajícího Rozhodnutí SGEI

Ve sledovaném časovém období nejsou ze strany objednatelů veřejných služeb hlášeny žádné zásadní aplikační problémy s Rozhodnutím SGEI ani stížnosti třetích stran. Z konzultační praxe Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže však vyplynul problém s formou pověření organizační složky veřejného subjektu, která nemá samostatnou právní subjektivitu. Česká republika by dále uvítala zjednodušení stávajících pravidel a přesnější vysvětlení základních pojmů v oblasti právní úpravy regulující financování služeb obecného hospodářského zájmu (například formou metodiky). S ohledem na prozatímní výsledky reformy pravidel financování služeb obecného hospodářského zájmu (návrhy legislativních aktů) je Česká republika přesvědčena, že bude těchto požadavků prostřednictvím nových pravidel v převážné míře dosaženo.

Na závěr uvádíme, že kromě Rozhodnutí SGEI jsou služby obecného hospodářského zájmu financovány v České republice také na základě rozsudku Evropské soudního dvora ve věci Altmark,[1] Nařízení Komise (ES) č. 1998/2006 ze dne 15. prosince 2006 o použití článků 87 a 88 Smlouvy na podporu de minimis či čl. 107 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie. Rámec Společenství 2005/C 297/04 nebyl v České republice dosud využit.

---

[1] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 24. července 2003 ve věci Altmark Trans GmbH a Regierungspräsidium Magdeburg proti Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH, za přítomnosti Oberbundesanwalt beim Bundesverwaltungsgericht, C 280/00